

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ІНОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Слісєєва О. В., Шилова Л.І.

Донецький національний технічний університет

Проаналізовано стан інноваційної діяльності в Україні, зазначено напрямки формування загальнонаціональної інноваційної системи. Виявлено основні чинники, що перешкоджають інноваційній діяльності. Розглянуто особливості функцій управління у системі інноваційного менеджменту.

Сучасний світ побудовано таким чином, що для того, щоб вижити в ньому, а тим більше, щоб досягти процвітання, кожне суспільство повинно володіти найефективнішим джерелом економічного зростання — науковими знаннями. Традиційні джерела добробуту людей: земля, природні копалини, дешева робоча сила — навіть у найкращих ринкових умовах вже неспроможні самі собою зробити країну багатою і забезпечити достойне життя всім її громадянам.

Як свідчить досвід економічно розвинених країн, стійке та збалансоване економічне зростання в країні базується насамперед на впровадженні інновацій. Рівень інноваційної активності промислових підприємств є показником стабільності та конкурентоспроможності економіки країни.

Вже у найближчому періоді розвиток української економіки значною мірою визначатиметься рівнем розгортання та ефективністю інноваційних процесів в усіх її галузях. Передові технології, запропоновані у виробництво повинні забезпечити випуск конкурентоспроможної на зовнішньому ринку високо-технологічної продукції, сприяти підвищенню якості та здешевленню продукції на внутрішньому ринку. У даний час в Україні питання інноваційної діяльності підприємств ще не дістали належної уваги.[1]

Причина такого стану криється, перш за все, у відсутності чіткої інноваційної політики на державному та на нижчих адміністративних рівнях, у слабкому використанні наукового потенціалу наукових установ та вищих закладів освіти.

Вирішення цього завдання залежатиме від підтримки на всіх рівнях розвитку інноваційної діяльності, яка забезпечить якнайшвидше впровадження у промисловість і бізнес результатів науково-дослідних робіт, винаходів й інших результатів діяльності науковців та інженерів-практиків.[2]

Інноваційний розвиток економіки - процес сучасного виробництва, який характеризується зростанням обсягів виробленої продукції та підвищенням її конкурентоспроможності, що досягається переважно за рахунок активного використання нових знань.[3]

Забезпечення економічного розвитку України вимагає створення відповідних умов і механізмів, що стимулюють інноваційну діяльність і впровадження її результатів у господарську практику. Значною мірою це залежить від позиції, яку у цій справі займають держава, регіональні та місцеві органи влади.

В Україні протягом останніх декількох років на різних рівнях управління відбулося усвідомлення потреби в інноваційному шляху розвитку для забезпечення динамічного зростання економіки. Так, зокрема, прийняті Закони України про інноваційну діяльність, про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків, в окремих регіонах створені умови для стимулювання інноваційної діяльності в пріоритетних секторах господарського комплексу, включаючи і наукові галузі виробництва, послідовно розвивається правова база у сфері захисту інтелектуальної власності.

В 1999 році Верховна Рада України прийняла концепцію інноваційного розвитку України, якою визначено основні пріоритети державної інноваційної політики. Однак аналіз реалізації цих пріоритетів показує, що жоден із них не отримав належного практичного втілення. Це зумовлює необхідність пошуку та впровадження ефективних організаційно-економічних механізмів об'єднання юридично-правових, макро- та мікроекономічних складових інноваційних процесів, які в сукупності здатні забезпечити розв'язання актуальної проблеми прискорення розвитку вітчизняної економіки на інноваційних засадах.

Разом з тим у межах загальної проблеми існує багато невирішених завдань, які торкаються, насамперед, необхідності науково-прикладного забезпечення напрямків формування ефективної інноваційної політики на регіональному рівні.

Управління інноваціями на будь-якому рівні - глобальному (загальнодержавному), регіональному чи локальному (окремі підприємства) - це управління нестандартними процесами, перебіг яких можна прогнозувати лише на основі глибоких наукових досліджень.[4]

У цей період, щоб запобігти знищенню науково-технічного потенціалу, держава має суттєво підтримувати наукові дослідження, притому настільки, щоб забезпечити виконання наукою її економічної функції як головного джерела інноваційного шляху розвитку соціально орієнтованого суспільства. Для покращання ситуації важливе місце в напрямку формування загальнонаціональної інноваційної системи повинна займати розробка результативної системи інноваційного менеджменту в регіоні.

Для цього необхідно вирішити наступні завдання:

- проаналізувати і виявити чинники реального стану наукового та інноваційного потенціалу регіону;
- визначити проблеми і концептуальні підходи до створення системи управління інноваційним розвитком економіки регіону;
- розробити структуру управління регіональним інноваційним комплексом.

Вирішення першого завдання обумовлено стратегією інноваційного розвитку національної економіки і розвитком кожного окремого регіону. Кожна область повинна мати свої пріоритетні напрямки розвитку відповідно до стану власної науково-промислової бази виходячи із потенціалу виробничих можливостей регіону, орієнтуючись на наявні ресурси та ринкові потреби.

Аналіз реального стану інноваційного потенціалу регіону виявив, що на сучасному етапі розвитку всіх складових інноваційної діяльності перешкоджають такі чинники:

- відсутність ефективної регіональної політики у цьому напрямі, що проявляється в обмежених можливостях органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади щодо стимулювання інноваційного регіонального розвитку та міжрегіонального співробітництва;
- невирішеність проблем формування і функціонування цілісних промислових конкурентоспроможних промислових комплексів на регіональному рівні, що потребує державного вирішення щодо передачі усіх підприємств державної форми

власності, паїв та акцій, які належать державі в статутних фондах акціонерних товариств, розташованих на території регіонів, до комунальної власності або у сферу управління місцевих державних адміністрацій;

- неможливість впливати на забезпечення необхідної кількості кваліфікованої робочої сили через підготовку її у професійно-технічних навчальних закладах, що розташовані на території регіону;

- відсутність державної фінансової підтримки пріоритетних інноваційних проектів, яка передбачається Законом України «Про інноваційну діяльність», шляхом повного (часткового) безвідсоткового кредитування або повної (часткової) компенсації відсотків, що сплачуються суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам.

Вирішення другого завдання потребує визначення мети управління інноваційною діяльністю, яка полягає у створенні системи взаємодії всіх учасників інноваційного циклу та використання наукового, технічного та виробничого потенціалу регіону.

Така система в управлінні інноваційною діяльністю регіону не може бути створена без чіткого розподілу функцій інноваційного менеджменту. Основними серед яких вважаються планування, організація, мотивація, координація й контроль.

Планування як спеціальна функція інноваційного менеджменту складається з управління системою заходів щодо аналізу факторів зовнішнього й внутрішнього середовища, прогнозуванню діяльності організації і плануванню реалізації стратегії фірми для досягнення поставленої мети. Процес планування в ринковій економіці не має директивного характеру, однак він дозволяє чітко визначати стратегію розвитку, використати систему показників діяльності. Будучи центральною функцією інноваційного менеджменту, процес планування полягає у виборі пріоритетів розвитку.[5]

Головним завданням організації як функції керування є формування організаційних структур для впровадження інновацій, забезпечення всіма видами ресурсів з метою реалізації стратегії розвитку й виконання планів. Складність, невизначеність, креативний характер створення нововведень роблять організацію й координацію роботи виконавців однією з головних функцій інноваційного менеджменту. Процес організації

включає формування структури менеджменту, розподіл матеріальних, енергетичних, інформаційних й інноваційних потоків між виконавцями. Важливою складовою частиною цього управлінського процесу є розподіл відповідальності, ризику й повноважень.[6]

Наступною важливою функцією інноваційного менеджменту є мотивація. Управління мотивацією - це навмисний вплив на працівника з метою рішення завдань і досягнення поставленої мети. Для успішного керування в процесі управління необхідно використовувати знання потреб, спонукання й мотивів для формування потрібного типу поведінки працівників.

Центральною функцією менеджменту вважається координація, яка спрямована на організацію взаємодії і сполученості всіх елементів малих систем і підсистем. Процес координації в складних системах має найважливіше значення й представляє великі труднощі. Координація інноваційної діяльності в умовах невизначеності, багатоваріантності підходів і неповноти вихідної інформації характеризується особливою складністю й специфікою. Процес координації характеризується різними критеріями оптимальності, які необхідно враховувати в попередніх критеріях планування й прогнозування діяльності.

Важливою функцією інноваційного менеджменту є контроль, що пов'язаний з обліком і кількісною і якісною оцінкою результатів роботи підприємства. Він являє собою систему зі зворотним зв'язком, метою якої є забезпечення досягнень організацією поставленої мети.[7]

Таким чином, для створення системи інноваційного менеджменту і її функціонування необхідно забезпечити чіткий розподіл функцій управління, що є основною умовою ефективної їх реалізації.

Література

1. Мержа С.І. Інноваційна діяльність у промисловості: сучасний стан та напрямки активізації в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №9. – с.155-159
2. Козик В. Можливості та проблеми формування інноваційних структур // Регіональна економіка.-2005. - №1.-с.195-202
3. Рихтюк В.Л. Інноваційне підприємництво як складова сталого економічного зростання // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - №10. – с.135-142

4. Долішній Мар'ян Організаційно-економічні напрямки активізації інноваційної діяльності в Україні: регіональні аспекти // Регіональна економіка. – 2004. - №1. – с.48-54
5. Фатхудинов Р.А. Инновационный менеджмент. Учебник, 4-е изд. – СПб.: Питер, 2004 – 400с.
6. Инновационный менеджмент: учебное пособие / под ред. д.э.н., проф. Л.Н.Оголевой – М.:ИНФРА – М, 2001. – 238с.
7. Ландик В.І. Управління інноваційним потенціалом підприємства в умовах перехідної економіки: проблеми і досвід // Економіст. – 2001. - №12. – с.52-57